

ԼՐԱԳԻՐ ՍԶԳՍՅՈՒՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼՆ

ՔԱՆՈՒՄԱՐԱԳՐԱԾԻՒՆ

Պարսկաստանի համար տարեկան 5 Փր. և կամ 2 րբլ. և ս. թղթերով, մարտի ամսին տեղի համար ուր այս լրագրի մուտքը արգելուած չէ, տարեկան բաժնորդագինն է 20 Փր., վեցամսեայն 10 Փրանգ և եռամսեայն 5 Փրանգ:

Ը ՏԱՐԻ ԹԻՒԻ 41

1893 ՅՈՒՆԻՎԱՐ 7
1892 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 26 (Հ.Տ.)

ՏԱԽԱԾ

Կընդարձակ օրացոյց ի հրատարակելու Ե. Ն. Ս. Ս. Ս.

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Խմբագրութիւնը, եթէ հարկ համարի, համառօտելով և կամ մասամբ միայն կը հրատարակէ իրեն զրկուած գրութիւններն: Պարտաւոր չէ վերադարձունել հրատարակուած ձեռագիրքն: Ծանուցումներ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով: Ծանուցման 1 միջակ գիրը 1 սանդղակ կարծէ. 1 գլխագիրը 2 սանդղակ:

Les annonces, en français et en arménien, sont reçues aux bureaux de Rédaction (Allées de Meilhan, 44.)

ՀԱՅՈՑ
ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐԱԿԱՆ
ՄԻՈՒՆԻՒՄ

ՆԱԽԱԿ ԵՒ ՄԻՋՈՑՆԵՐ

Քաղուած կանոնագրէն)

«Հայոց Հայրենասիրական Միութեան» նպատակն է աշխատել վարչական բարենորոգումներ մտցունելու թիւրքահայաստանի մէջ, հայ ժողովրդի տեղական պետքերին համեմատ: Հայ ժողովրդի ցանկութիւնն է իրաւունք ստանալ ազատութենէ ինքզինք կառավարելու որով միայն պիտի կրնան վերնալ այն հարստահարութիւններ որոնք այսօր Հայաստանի թշուառութեան և աւերակ դառնալուն պատճառ կը լինին:

«Հայոց Հայրենասիրական Միութիւն»ը իւր նպատակ իրագործելու համար իւր կարողութեան չափով կը գործադրէ ամեն յարմար եղած միջոցներն, ժամանակի պահանջներին համեմատ. կաշխատի ներքին ոյժ գոյացունել Ազգին մէջ իւր ազատութեան համար, հրատարակութիւններ կանէ, դիմումներ կանէ որոց որ պէտք է և նիւթապէս ու բարոյապէս կը քաջալերէ անոնց որոնք անձնուիրութեամբ կաշխատին Հայրենիքի ազատութեան գործին:

Միութիւնը կունենայ իրեն բերան եղող լրագիր որ, բացի զանազան լուրեր տալէ իրեն լրագիր, կը հարուրդէ ընդհանրութեան ինչ որ Միութիւնը ուզէ հարուրդել, տեղեկութիւններ կուտայ Հայաստանի և տարաբնակ Հայերի դրութեան վրայ և կը ծառայէ Հայրենասիրական եռանդը արծարծելու Հայերին մէջ: (*)

Մանօր. «Հայոց Հայրենասիրական Միութեան» անդամակցել կամ թղթակցելու գործերը պէտք է դիմեն հետեւեալ Հասցէին:

M. Portoukalian
(FRANCE) Marseille

(*) «Հայոց Հայրենասիրական Միութեան» կը նպատակ Արմենիա լրագրի հրատարակելու:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Բաղդի ընդհանուր վիճակը. — Խաղաղութիւն. — Հայ պաղիստոնիներ կեանքն. — Կենտրոնական դպրոց. Պարսկաստանում. — Հանգանակութիւն Ս. Մարիաբեան վարժարանին համար. — Հայ ապստամբներ. — Մատենադրական. — Հայերի թիւը. — Նամակ Պոլսից (Սիւնդիք). — Ընդարձակ օրացոյց. — Ծանուցումներ:

ԲԱՂԵՇԻ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՎԻՃԱԿԸ

Բաղդէն հաղորդուած եւ մեզ հետ տեւեալ տեղեկութիւնները:

Յայտնի գրող և Ալաշկերտի գաւառին «Միացեալ Ընկերութեան» վարժարանաց Տնօրէն, Թափաղաք գաւառի երկուս վարժարանաց Տնօրէն-գաւառու Տիար Յարութիւն Մ. Տուտուխեան տարի ու կէսը կը մտնի որ Պաշտպանի բանտը կը գտնուի: Ի սկզբան մենք գիտէինք հաւատալ այս ցաւալի լուրին. սակայն կարին և Ալաշկերտ մեր ըրած հարցմանց պատասխանը տխուր հաստատական մ'եղաւ:

Տուտուխեան շատ պահպանողական և զգուշաւոր մի ընթացք ունեցած է իր ամբողջ պաշտօնավարութեան մէջ և իր միակ յանցանքը թիւրք կառավարութեան առջեւ ուստի, լեզուագէտ և զարգացեալ ըլլալն է: Դիմումներ եղած են Պատրիարք Ալեքեանի, այլ նա կարծես դիւանի հաճոյք կը զգայ որ բանտերը լեցուին Հայերով. թող լինին գրագէտ և ազգի ամենապէտ անձեր...:

Մշեցի 30-40 անձեր բաւական ժամանակ ատո բանտարկուած մնացին և այդ ժամանակամիջոցին քաղքի Հայոց վիճակը շատ դառնացաւ. խիզախի Շէյխը աստ կը գտնուէր ինչպէս նաեւ ուրիշ Շէյխեր. սկսան յայտնի քարոզներ խօսել միջիններին մէջ Հայերին հակառակ և մոլեռանդ ամբողջ իրօնական զգացումներն գրգռել Հայոցի դէմ. օր աւուր վրայ վախի ու սոսկումի մէջ էինք մինչեւ որ շրջապատաւ գտնուէր Պոլիս տարին:

— Գոմայ վանքի քահանայի Տ. Սիմէնի որդին Յովհաննէս 5 ամիս չափ բանտարկուած մնաց և բաւական չարչարանք ու նեղութիւն կրեց մի գրքի համար, որին երգարան անունը արւած էին. քահանայ հայրը պարտք վերցնելով, բաւական գրամ կաշառք կերցուց մինչեւ որ կարողացաւ ազատել զայն. սակայն ինքն ալ ստիպուե-

ցաւ պանդխտի օրպէս զի այդ վրկանայ գրամի պարտքն վատակի և վրձարէ:

— Մշի գաշտի Ալի կրպան գեղի Ռէս Սերովը, Տ. Յովհաննէս, որդին Յակոբ և փեսայ Միլիէն 1½ տարին աւելի բանտը մնացին. վերջապէս կաշառքի ուժով իրենց անմեղութիւնը յայտնուելով, Ռէս Սերովը և քահանայի որդին ազատ արձակուեցան, բայց միւսներն բանտէն աքսոր զըրկուեցան, չգիտենք ո՞ւր և կամ ո՞ղջ են թէ մեռած...:

— Հաճի Մկրտիչ Սեդրակեան, որ ձիապանութիւն կընէր ի կարին-Մուշ-Բաղէշ, իր արհեստի պահանջմամբ զէնքեր կը կրէր. կասկածելի եղաւ թուրք կառավարութեան, որ տարի ու կէսէ աւելի բանտը գրաւ զայն. մանաւանդ որ մեծ ձիք մը ունէր Հոսի Մկրտիչ որ էր քաջ անուն ունենալը. ոճիւր մը որ թուրքին, Քուրդին փառք և շահ կը բերէ, իսկ Հայուն պատիժ և բանտ. հազիւ անցեալ օրեր բանտէն ազատեցաւ, իր եղբորը ծախած 2-300 ոսկեղ շորհիւ, և այն հոսկու, պարթեւ Հայը անձնաշնորհ գարծել էր, բանտի մէջ կրած վշտութեւ նեղութեանց պատճառաւ:

— Ճերմակեան Վարդան 3 տարի կը մտնի որ բանտն է: Յիշեալ վանի, Մշի ու Բաղէշի հետ առեւտրական գործեր ունենալով վերջին անգամ, վանէն Մշի վրայով երբ Բաղէշ կը վերադառնար, Պաշ-խան զինք ձերբակալեցին և յանցանք մ'ալ պատառտեցին վրան. իր թէ վրան մի թուղթ գտնուած է որ Մշի և վանի հայ գաղտնի գործերի անուանց ցանկ մ'է եղեր: Ինչ խորամանկ գիւտ է: Եւ խեղճ Ճերմակեանը կաշառք տալով իր ունեցած գրամագլխի մեծ մասը փճացնելէ վերջ, վերջին օրերս հիւանդացած է ու կը վախցուի որ թրքական բարբարոսութեան զոհ չերթայ:

— Յարգողեան Սարգիս, որ բաւական ուսեալ մի երիտասարդ է, 2 տարիէն աւելի է որ բանտը կը գըտնուի: Նախ այնպէս լուր եղաւ թէ նա խորք կուտակալ Բաղուպ փաշան զինք 15 ոսկի ամսականով կովկաս զրկած է, այն կողմի Հայերի գործերը լրաւ սկսու. ի գործին 3 ամիսէ վերջ, իր պաշտօնը խղճի մոռք չկատարելուն համար, կասկածելի եղած էր. տունը մի օր խուզարկեցին և որպէս թէ վր-

րայէն մի գիր բռնած են որ վնասաւոր է եղեր. և երբ զինք կը հարցաքննեն, ինք բացարձակապէս կը խոստովանի թրքաց ըրած բարբարոսութիւնները և պաշտօնէից գործ գրած զեղծմունքը: Յիշեալ փաշան որ ոխերիմ թշնամի է Հայոց, Բաղուպ փաշայի պատիպատ ըրած հարստահարութիւններովը չգոհանալով, Պոլիս բռնաբաց, ամբաստանելով զՐազուպ իւր Հայերը պաշտպանող (եթէ գայլը գառանց պաշտպան կրնայ ըլլալ!!!) և յաջողեցաւ զայն պաշտօնանկ ընել տալ. իսկ այժմու վալին չափազանց մոլեռանգ և ոխերիմ թշնամի է Հայոց:

(Շարունակելի)

Ի ՊՐԱՅԻԼ

Խաղաղութիւնը ուսմանական մի քոյակ է և կը գտնուի Գանուրի եղբրքը. ունի կանոնաւորապէս բաժանուած լայն ու հարթ փողոցներ, հեռու քրքրական կեդրոնաւորութիւններէ: Ո՞վ կը հաւատայ կամ որ ո՞ւ մարքէն կանցնի թէ այս քաղաքը վախճուած տարի առաջուան իսլամային է. գեղատեսիլ հրապարակ, ծառազարդ ու ծաղկաբոյր պարտէզներ, զրօտաւորներ, ուրոնց մէջ կը թրթռայ զինուորական նուագարանը թրթռեցնելով և իւր հետ ունենցող ժողովրդեան սրտերը. վերջապէս իսլամային ենթակուելով մի քրիստոնեայ կառավարութեան, օժտուած է այն ամեն բաներով, ինչ որ կը պահանջէ ունենալ քաղաքակրթութեամբ մի երկրի ժողովրդային հանգիստը, հասարակական զրօտանքը:

Խաղաղութիւնը կալաքէն մի ժամ հեռաւորութիւն ունի թէ գետի ընթացքով և թէ՛ շողեկաւքով. այնու ամենայնիւ անկէ մեծ առաւելութիւն ունի մարտութեան կողմնէ:

Վաճառականութիւնն ալ այստեղ մեծ առաւելութիւն ունի ուրիշ քաղաքներու հետ բաղդատմամբ. իր առաւելութիւնը տարակալն է ընդհանրաց արտադրութեան, զորեն, գարի, եգիպտացորեն, լուրիւ, ոսպ ու կորեակ որոնք կը զետեղուին բազմաթիւ շողեկաւք մէջ աշխարհի ամեն կողմերը տարուելու համար:

Մարդեակին ամենազղխաւոր պետեղն լրացնող հողագործարարներն այս տեղ իւր արդատաբեր ու հացալից մշակութեամբ օրննաւ Գանուրի հետ

թիւ թեւի տուած կատարեալ մի տի-
րապետութիւն կը կազմեն, որու գըլ-
խաւոր նաւահանգիստն է Դպրայիլ:

Եթէ տխուր, ամենատխուր մի եւ-
րեղութեան օր սարսուռ կը բերէ ու
անախորժ տպաւորութիւն կը թողու-
մարդու վերայ, այն ալ Մովսէսի
կեղտոտ արբանեակներու ցեցային
արշաւանքն է. որոնք օգտուելով ու-
ման կառավարութեան ազատ ու ա-
նարգել թոյլտուութիւններէն, մուտ
գտած են աստ իւրացուցած են ա-
մեն շահ ու վաստակ. գինեւաճառու-
թիւնը գրեթէ Հրեայներու ձեռքն է.
նոյնպէս հիւրանոցները՝ որոնց մէջ
ամեն բան կը դառնայ, դարձեալ Հրե-
այներուն ձեռքն է. վաճառականու-
թիւն, միջնորդութիւն, ամենքն ալ
Հրէի ափին մէջն են. Հրեան կեղտոտ
է ամէն տեղ, բայց և հարուստ ու փո-
ղատէր է նոյնպէս ամէն տեղ որով-
հետեւ դժուար է բարեկեցութեան,
մաքրասիրութեան և այլ ծախքի ու
պիտոյից վարժութիւն ունեցողներու
համար միջոց ազանց հետ որոնք վար-
ժութիւն ունին մի հինգած ու որդնո-
տած ձուկով ամբողջ շաբաթն ապրե-
լու:

Յոյները, կամ ինչպէս կանուանեն
այստեղ կըլէքները, մեծ ու պատուաւոր
տեղ ունին առեւտրական ասպարեղին
մէջ. ուսման երէն ետքը ընդհանրա-
ցած լեզուն յունարէնն է որովհե-
տեւ Յոյնը ուր ալ լինի, Յոյն է. տեղա-
փոխութեամբ Յոյնը չը փոխեր և ոչ
մի բան իւր ազգային կամ կրօնական
սովորութիւններէն. հարիւրաւոր օ-
տարականաց մէջ բաւական է որ
գտնուին երկու Յոյն. պէտք է խօսին
նոքա իրենց նուիրական ու սրբազան
լեզուն յունարէնը. միմիւր հարստու-
թեան հետ Յոյնը չը փոխեր իւր ազ-
գային լեզուն և ոչ մի շեշտը, անուն
կամ ազգանունի ոչ մի յանգն ու վան-
կը: Միայն Հայն է որ իւր տեղափո-
խութեամբ կամ չտեղափոխութեամբ
կը վազէ օտարի սովորութեանց ետե-
ւէն, Հայն է որ կը շարժի ամէն հողմ
ու քամիներէն, Հայն է որ կը փոխէ
գիւրաւ իւր լեզուն, անունն ու մա-
կանունը և ոչ միայն այսչափ, այլ և
զգացմունքը, վարքն ու բարքը.
Հայն է միայն որ թուրքին հետ թուրք
է, Պարսկին հետ Պարսկի, Ռուսին
հետ Ռուս և Ռումանին հետ Ռուման
Ռուման: Հայը բացի Հայ լինելէ
ամեն բան լինելու յարմարութիւնն
ունի. Հայը գիտէ թուրքի մը պէս
ուօրնա ուտել, Պարսկի մը պէս փիղի
Ռուսի մը պէս թօշ և Ռումանի մը
պէս մամալիկա. վերջապէս Հայն է
որ շատ շուտով կը մոռնայ իւր նահա-
պետական հերիսան, մահաւանդութիւն,
լորտանն ու ձուլակեղ (1): Յոյնը ուր
որ ալ լինի, իւր ձուկը իւր հետն է. չի-
տակը ըսելով, Յոյներու աւանդա-
րութիւնն ու ազգային ինքնութիւնը:

(1) Հոգ չէ թէ հերիսա, չորթան չու-
տեն. հայութիւնը ազանց մէջ չէ. բայց
պէտք է որ Հայութեան լեզուն և այլ
յատկանիւնները պահպանեն, սիրեն հայ
ազգայնութիւնը և իրեն հայ իրենց փո-
խաբարձ պարտքեր և իրաւունքներ ճան-
չելով օգնեն անոր:

Թեան պահպանումը գովութեան ար-
ժանի է. իսկ ի՞նչ բանք մեր մեծա-
պատիւ¹⁰⁰ Հայերուն՝ որոնք առանց
ամաչելու կը մեղադրեն նաեւ այն բա-
ները որ ազգային են, այն բաները՝
որ հայկական են ու օտար չեն:

* * *
Հայրենաւոր ու ազգասպան պան-
դիտութիւնը չէ մոռցած նաեւ բաժին
մ'ալ ի պարայիլ թողուլ. կան այստեղ
հազարի չափ բեռնակիր մշակ եղբայր-
ներ, Հայաստանի թարմ ու ջղոտ ոյ-
ժեր որոնք կը մաշուին ցորենի տոպ-
րակներուն տակ ու կը ճմլուին հանքա-
ծուխի կողովներուն ներքեւ. դեռ ան-
ցեալ օր ճգնաւեցաւ ու թ հատ հանքա-
ծուխի կողովներու տակ Միւստ աղ-
բարը, ոչինչ ժառանգութիւն թողով
իւր երկու ողբացեալ թիթեռնիկ զա-
ւակներուն. այսօր և մին շաղկե-
ցին ու տարին գերեզման՝ Իպրայիլի
հողին ներքեւ ծածկելու. քարասիրտ
լինելու է մարդ կամ անզգայ հրէ մը
որ տեսնելով այսքան եղկելի պան-
դիտանքը չարաբանքը, չը փշփշի
ու արիւնքով չը տոյրի. թո՛ղ Պա-
թում, Օտէսա, Պէնտէր, միայն Դա-
նուրի եղերքն երկուտեք կը գտնուին
տասը հազարէն աւելի (?) թշուառ
հայրենակարօտ պանդուխտ մշակներ,
որոնք կը մաշուին չարաչար, հեռու
ընտանեկան գգուանքէ, հեռու ամէն
սիրական բաներէ. այո՛, կը մաշուին
ու կը հիւժին կեղտոտ ու խոնաւ նը-
կուղներուն մէջ: Մշակ բեռնակիրը,
ազգայնութեան միջոցը, կարող չէ
լինքն իրենով զբաղել. նա գոտայած,
ընդարմացած մի անօթ է, ճնշուած
հազարամէկ ցաւերու ու հոգերու
ներքեւ. ահա մի ահաբեկ լէզէն հայ
ոյժերու մոմի պէս կը հալին ու կ'աղա-
ւին օտարութեան մէջ, թշուառու-
թեան մէջ. ո՞ր բարեբար ձեռք պիտի
փրկէ այս թշուառներն իրենց պան-
դիտութեան ծանր տանջանքներէն
ու պիտի դարձունէ իրենց տունը, ի-
րենց սիրական ընտանեաց մօտ:

Տասը հազար լսինք, ամենքն ալ
ամուսնացած ու ընտանիքի տէր ու-
րոնք եթէ օտարութեան մէջ չը փոխն
և իրենց ընտանեաց մօտ գտնուին,
առնուաղն հարիւրին տասը ծնունդով
տարեկան հազար զաւակ կու-
նենան. ո՞վ պիտի խորհի և դարման
տանի այս անձին նահատակներուն հա-
մար, եթէ ոչ ինքը Հայոց ազգը, կա-
րող դատակարգը: Ոչ մի բարեխղճ
կառավարութիւն չարգելքի Հայոց
ազգին եթէ մի ձեռնարկ ընեն չարա-
զէտ պանդիտութեան առաջն առնե-
լու և անձին նահատակաց կորուստն
դարմանելու (1). ոչ մի կառավարու-
թիւն չարգելուր եթէ մեր կարող և
մարդասէր հարուստներն հիմնեն մի
հայկական դրամատուն և հաստատեն
մի ազգայնարի որուն համար ամենա-
մեծ հաւատ ունիմ թէ պիտի յաջողի.
ոչ թէ միայն Հայերն հարուստ ու աղ-
քատ պիտի մասնակցին, այլ և օտար
մարդասէրք պիտի նպաստեն յօժա-

(1) Երբ արդէն ծնած ու ապրող նա-
հատակներն համար մտածելու կը գան-
դաղին, անձիններն համար ո՞վ պիտի
մտածէ...:

րակամ: Ըրէ՛ք, Հայե՛ր, շատ դժուար
չէ այս բանը և պիտի տեսնէք որ կար-
կուտի նման պիտի թափին նպաստ-
ներն և պիտի պարարեն ազգային գան-
ձանակն. բաւական է որ կեղերնը
ազատ մի երկրի մէջ լինի և գործի
զուլաններն ըլլան յայտնի ազգասէր ու
հարուստ (1):

Այս տեսակ մի հիմնարկութեան
կեղերն կընան լինել Կ. Պոլիս, Թիֆ-
լիզ, Փարիզ, Մանչէսթեր կամ Ֆրե-
շան ազատ Ռումանիոյ մէջ: Թ. Չ.

ՀԱՅ ՊԱՆԴԻՏՈՒՆԻՆԵՐԻ ԿԵԱՆՔԷՆ

Արդէն հրատարակած ենք Արմե-
նիայի մէջ (2) որ Բաթումի ոտակա-
նութիւնը ձերբակալած է Թիւրքա-
հայտակ երկու մանկամարդ Հայու-
հիւներ որոնք չլրնալով մեալ իրենց
հայրենիքի Մուշի մէջ, անցած էին
Ռուսաստան. և որովհետեւ այդտեղ
տղամարդերն թէ՛ աւելի դուրին կը
լինի գործ գտնել և թէ՛ իրենց աշ-
խատութեան օրափարձը աւելի է քան
թէ աղջիկ աշխատաւորինը, ասոնք
ալ էրիկ մարդի հազուադէպ և էրիկ
մարդի կեղծանունով կը յաջողին մշտ-
նել Մանթաշեան գործարանը ուր
բաւական ժամանակէ ի վեր աշխատե-
լով իրենց ինայութեան արգիւնքովը
կօղնէին Մուշի մէջ գտնուած իրենց
աղքատ ազգականներին: Բայց վերջին
ժամանակներ հասկցուած լինելով ի-
րենց հազուադէպի և անցադիւրների
կեղծութիւնը, ոտականութեան մատ-
նուած էին որ դիւրեք հարցաքննու-
թեան ենթարկելէ յետոյ առժամա-
պէս արձակած էր մի քանի պատուա-
ւոր Հայերի երաշխաւորութեամբ:

Այժմ Բաթումէն կը գրեն Թիֆ-
լիզի «Նովոյե Աբազդէնիէ» ռուս լրա-
դրին թէ այդ երկու ինզդ Հայուհի-
ներն, Շուշանիկ Միլոտիչեանի և Նար-
դուլ Միլոտիչեանի դէմ՝ քրէական
դատ բացուած է, ամբաստանելով
որպէս օտարահայտակներ որոնք այդ
մարդի կեղծ անցադիւրով խա-
րած են ռուս ոտականութիւնը, չնա-
յելով որ այդ դեռահասակ օրիորդներ
հիւանալի մարդու վարք ունեցած են ի-
րենց ամբողջ կեանքի մէջ և հայրենիքը
գտնուող իրենց կարօտեալ ընտանիքի
օգնելու աղին ու վեհ նպատակով մի-
այն ստիպուել են ծախիլ այդպէս:

Ռատիկանութիւնը կը ջանայ դա-
նել նաեւ այն անձեր որ այդ կեղծ
անցադիւրով տուել են աղտնց:

ԿԵԱՆՔՈՒՆԱԿԱՆ ԴՊՐՈՅ ՊԵՐՍՊԵԿՏԻՎ

Այս վերնագրի տակ կը կարդանք
Մշակի դեկտ. 10/22ի քուէի մէջ հե-
տեւեալ առաջնորդող յօդուածը:

Արտասահմանի Հայոց լրագրու-
թիւնը հարց յարուցեց, և նոյն իսկ
հանգանակութիւն սկսեց՝ հիմնելու
Պարսկահայաստանում մի գաղութ, յա-
նուն հանգուցեալ առաջնորդ Ստե-

(1) Ասոնք գեղեցիկ փափաքներ ու
խորհուրդներ են, բայց ոչ գործնական
ու տեսական՝ արդի հանգամանքներին
մէջ:

(2) Տեսնել թիւ 22 և 23:

փաննոս եպիսկոպոս Միխիթարեանի,
Այդ հանգամանքն առիթ է տալիս
մեզ կրկին շեշտելու այն մտքի վրա,
որը շատ անգամ առիթ ենք ունեցել
յայտնելու, այն է հիմնել Պարսկաս-
տանի համար մի կենտրոնական դպ-
րոց, նոյն իսկ Սալմաստում, որպէս
զի այդ դպրոցը պատրաստի ժողովր-
դական մանր ուսումնարաններին հա-
մար պիտանի ուսուցիչներ և առհասա-
րակ ինտելիգենտ երիտասարդներ եր-
կրի համար:

Սալմաստը՝ շատ էլ աննշան տեղ
չէ մեզ համար: Նա հայաբնակ մի դա-
ւառ է, որը ոչ թէ միայն պատմական
մեծ նշանակութիւն ունի, այլ և ներ-
կայումս մի կարեւոր կենտրոն է թէ
ամբողջ պարսկահայերի, և թէ թիւր-
քաց Հայաստանի սահմանակից դա-
ւառների համար: Լաւ կլինայ, հա-
րուստ բուսականութիւն, բերրի հող,
աշխատասէր ժողովուրդ, բազմաթիւ
հայ տարր. — ահա պատկերի լաւ կող-
մը: Թանձր տղիտութիւն, դարեւով
զարգացած ստրկական ոգի, ստրկա-
նաշարժութիւն և անթափանցելի խա-
ւար, — ահա պատկերի վատ կողմը:

Եւ հէնց այդ ստիպել անշարժու-
թիւնը շարժելու, ու անթափանցելի
խաւարը ցրվելու համար, հարկաւոր
է այդ ժողովրդի կեանքի մէջ մտցու-
նել մտաւոր այն հոսանքը, որ բըղ-
խում է գաղութից, գրքից, մաքից,
ինտելիգենցիայից...

Մտաւոր կենտրոններից հեռու ըն-
կած այդ երկրում՝ ժողովրդական
գաղութներ հիմնելը, և առհասարակ
ինտելիգենտ շրջաններ պատրաստելը
շատ հեշտ կը լինի, եթէ մենք կարո-
ղանաք, նոյն իսկ բուն երկրի մէջ,
նոյն իսկ տեղի, հողի վրա հիմնել մի
կենտրոնական դպրոց, մի մեծ ջահ,
որը իրանից և լոյս և ջերմութիւն
սփռէ իր շուրջը, ընդունելով իր մէջ
շրջակայ գիւղերի և դաւառների հայ
երեխայներին, և ապա այդ երեխա-
ներին բաց թողնէ իւրեւ պատրաստ-
ված ուսուցիչներ, քահանաներ, իւ-
րեւ լուսաւոր մտքերի քարոզիչներ
և կարապետներ:

Այդ տեսակ մի կենտրոնական դպ-
րոց, որ առիթ կը տայ բազմաթիւ
ուսում առած, պատրաստված մարդ-
կանց ի մի խմբելու, կը բանայ ան-
կասկած մտաւոր գործունեութեան մի
լայն տարածք: Հարկաւոր կը լինի
ժողովրդական գաղութների համար
գասադրքեր տպագրել, ընթերցա-
նութեան գրքեր տալ, և այդ արդէն
կը ստիպի հիմնել տպարան. իսկ տը-
պարանի հիմնելը Սալմաստում՝ կը
լինի մի գարադուխ այդ խաւար եր-
րի մէջ...

Ահա, այդ բոլորը ինկատի ունե-
նենալով, և ամենայն սիրով ողջունե-
լով արտասահմանի Հայոց լրագրու-
թեան մէջ յարուցած հարցը՝ Միխի-
թարեան յիշատակին դպրոց հիմնե-
լու մասին, ցանկանում ենք որ այդ
գաղութը լինի ոչ թէ փոքրիկ գիւղա-
կան դպրոց, մի յետ ընկած անկիւ-
նում, այլ մի «կենտրոնական վարժա-
պետանոց» Սալմաստում: (1)

(1) Միխիթարեան եպիսկոպոսի յիշա-

ՀԱՅԿԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆ
Ս. ՄԱՐԿԱՆԻԱՆԻ ՎԱՐՈՒՄԵՆԻ
ՀԱՄԱՐ

Վերոգրեալ նպատակի համար զըրկած է մեզ Նիշ Երոփէն մի Սեբաստացի Հայ 10 ֆրանք և 20 սանթիմ, Պոսթալէն Գ. Պ. 5 ֆր. և 10 սանթիմ և Մարտիկէն անցորդ Թ. Կ. 1 ֆր. Գումար 16 ֆր. և 30 սանթիմ որ աւելցունելով Արմենիայի 30 թուով հըրատարկուած նախորդ գումարին, 90 ֆր. և 60 սանթիմին վրայ, համադումարը կը լինի այժմ 106 ֆր. և 90 սանթիմ:

ՀԱՅ ԱՍՊՍՏԱԿՆԵՐ

Վանէն մեզ կը հաղորդեն հետեւեալը.

«Հայ ասպատակախումբը Շատախի կողմեր պատահեր է քիւրդ աւազակապետ Շաքիրի խմբին. երկու խումբերին մէջ ընդհարում տեղի ունեցած է. Հայեր յաջողած են Շաքիրի 4 ընկերներն սպաննելու, առանց երբեք իրենցմէ մէկը կորսնցունելու: Թիւրք կառավարութեան հարածանքները հետզհետէ կտուպեն և կողմուրեն ժողովուրդը այդպիսի միջոցի դիմելու. կը տեսնեն որ ուրիշ ճար և յայտ չկայ Բանտերը կը լեցուին խեղճ և անմեղ երիտասարդներով որոց անպատմելի տանջանքներ կուտան: Զըրայց կայ թէ 1-2ը տանջանքներին չը գիմանալով մեռեր են: Եւ անհաւատարի չեմ գտներ այդ լուր որովհետեւ անձամբ գիտեմ թէ ի՞նչ են անոնց տանջանքներ. ես ինքս ականատես եղած եմ անցեալ տարի բանտին մէջ թէ ի՞նչպէս Մարիս գիւղի Ռէս փոխտանակ բանտերին մէջ մեռնելու, լիւններին մէջ մեռնելին այդ երիտասարդները:»

ՄԱՏԵՆԱԳՐԱԿԱՆ

(Շաք. 40րդ քառ. 6)

Կը գտնեմ հոս միայն մէկ քանի օրինակ Տ. Մոսկովեանի տետրակին առնելով. Մաշտոցէն առնուած ընթերցելի ալ ըսել կը գտնեմ որպէս զի հայ կարգացողներն ալ տեսնեն թէ ի՞նչ փոխակար ծառայութիւն կրնայ բերել անգէտ մարդ մը, ազգին կրօնին և լեզուին վրայ գէշ դատարար տալով:

տակին նուիրուած մի դպրոց բանալու համար խմբագրութեան արած առաջարկին մէջ (տեսնել Արմենիա թիւ 18) որոշուած չէ թէ մի «փոքրիկ գիւղական դպրոց» լինի «մի յետ ընկած անկիւնում», այլ «Պարսկահայքի մի գիւղը կամ յարմար երեւցած մի տեղը» գրուած է: Արդէն Սալմաստը ուր կառավարիւի «Կենտրոնական վարժապետանոց» բանալ, Պարսկահայքի գլխաւոր և բազմազայ տեղն է որ սակայն «գիւղ»երէ միայն կը բաղկանայ և այդ գիւղերէ կազմուած գաւառի անունն է Սալմաստ: Իսկ բացուելիք վարժարանին քանի դասարան ունենալը և «Կենտրոնական վարժապետանոց» կայուն լինելը կախում կ'ունենայ հանգանակութեան արդիւնքէն և նոյն միջոցին լինելիք գիւղութիւններէն: ԽՄԲ.

Հայոց Մաշտոցին մէջ կը կարդանք:

Երրորդութիւն անբաժանելի եւ զօրութիւն երկնային լոյս ծագեալ յաշտարհ. նմա հանցուք զօրհնութիւնս երգով:

Որ էջն յերկնից այսօր և հանգեալ յԱռաքեալսն ճշմարիտ սուրբ Հոգին. նըմա հանցուք զօրհնութիւնս երգով:

Որ ի խորհուրդս փրկական այսօր ընդ իջանել յառաքեալսն ծանուցաւ մարգարէին. նմա հանցուք զօրհնութիւնս երգով:

Սուրբ Խաչիւս աղաչեսցուք զՏէր զի սովաւ փրկեսցէ զմեզ ի մեղաց և կեցուցէ շնորհիւ ողորմութեան իւրոյ: Ամենակալ Տէր Աստուած մեր՝ կեցո՛ւ և ողորմեա՛:

Պահպանեա՛ զնորոտս, Քրիստոս Աստուած մեր, ընդ հովանեաւ սուրբ և պատեական խաչի քո ի յաղաղութեան. փրկեա՛ յերեւելի և յաներեւոյթ թշնամոյն: Արժանաւորեա՛ զոհութեամբ փառաւորել զքեզ ընդ Հօր և ընդ Հոգւոյն սրբոյ:

Եւ արժանի արա զսա ի ձեռն սուրբ աւագանին լուանալ զհնութիւն մեղաց իւրոց և նորոգել լուսով շնորհաց քոց: Զի և սա մեօք հանդերձ փառաւորեսցէ զՀայր և զՍրբի և զսուրբ Հոգի:

Իսկ մեք փառաւորեսցուք որ յառաջ քան զյաւիտեանս. երկիրպագանելով սրբոյ Երրորդութեան և Աստուածութեանն Հօր և այլն:

Եւ եւս հաւատով աղաչեսցուք և խնդրեսցուք ի Տեսուչ Աստուծոյ և ի Փրկչէն մերմէ Յիսուսէ Քրիստոսէ ի ժամուս պաշտման և աղօթից զի արժանի ընդունելութեան արասցէ, լուսից Տէր ձայնի աղաչանաց մերոց, ընկալի զխնդրեալսն սրտից մերոց, թողցէ զյանցանս մեր, ողորմեսցի ի վերայ մեր: Աղօթք մեր և խնդրուածք յամենայն ժամ մտցեն առաջի մեծի տէրութեան նորա: Եւ նա տուցէ մեզ միաբան միով հաւատով և արդարութեամբ փաստակիլ ի գործս բարեաց: Զի ողորմութեան զշնորհ իւր՝ արասցէ ի վեր մեր: Տէրն ամենակալ կեցուցէ և ողորմեսցի:

Սուրբ եկեղեցեաւս աղաչեսցուք զՏէր զի սովաւ փրկեսցէ և այլն:

Վան իջանելոյ շնորհաց Հոգւոյն սրբոյ ընդ իւրոյս այսմիկ զՏէր աղաչեսցուք:

Առաքելոյ աղաւնոյ իջանելով մեծաձայն հնչմամբ ի բարձանց, ի նմանութիւն լուսոյ փայլման հրազինեաց անկիւղի զԱշակերտսն մինչդեռ նստէին ի սուրբ վերնատան:

Աննիթական աղաւնի և այլն:

Օրհնութիւն ի բարձունս, երդին ի Հօրէ Հոգւոյն սրբոյ, որով առաքեալքն արբեցան անմահական բաժակաւն և հըրաւիրեցին զերկիրս ի յերկինս:

Տեսէք յարգելի ընթերցողք և կաղաչեմ ուշադրութեամբ մտիկ դրեք թէ մեր աղօթքներուն և շարականներուն վտեմ իմաստը, քաղցր ոճը, ի՞նչ տարբերակ թարգմանութեամբ կը ներկայացընէ մեր Տ. Մոսկովեան քահանայն ուսուցիչ:

Տ. Մոսկովեանի ռումաներէն տետրակին մէջ կը կարդանք (Էջ 6)

Երրորդութեան անբաժանելի և միշտ երկնային լոյս ծագեալ յաշտարհ. զի նըմա պիտի բերեմք օրհնութիւն և փառս երգով:

Երկնից համբաւեալով այսօր, որ Առաքելոց մէջ երեւցար, ճշմարիտ սուրբ Հոգի: Զի քեզ պիտի բերեմք օրհնութիւն փառք և երգով:

Ինչպէս որ մարգարէից միջոցաւ ըսած էիր, թէ փրկութեան խորհուրդը առաքելոց պիտի սփռէ. զի նմա պիտի բերեմք օրհնութիւն:

Սուրբ Խաչիւս կը փառաւորեմք զՏէր, որ փրկէ զմեզ իւր բարի տուրքով իւր դաւանութեան: Ամենակալ Տէր Աստուած մեր պահպանեա՛ և ողորմեա՛:

Պահպանեա զմեզ Տէր Յիսուս Քրիստոս Տէր մեր լուսաւորութեամբ ամենասուրբ և ամենապատեական քու խաչից և փրկեա՛ զմեզ յերեւելի և յաներեւոյթ թշնամոյն, զարդարեա՛ զմեզ քու ամենափառաւորեալ շնորհօք ընդ Հայր ընդ սուրբ Հոգի:

(Էջ 7, տող 16)

Եւ զարդարէ զինքը սուրբ գաւաթով որ ըրած մեղքերէն լուացուի ու քու բարի տուող լուսովդ նորոգուի որպէս զի ընդ այսմ քեզի հետ միատեղ փառաւորեմք զՀայր և զսուրբ Հոգի:

(Էջ 9)

Եւ մենք կ'օրհնեմք զինքը. զի եղեալ է յառաջ քան զյաւիտեանս երկրպագող ամենայնի սրբոյ Երրորդութեան և այլն:

Եւ եւս հաւատով երկրպագութիւն կրնեմք և կաղաչեմք զՏէր Աստուած և մեր Փրկիչ Յիսուս Քրիստոսը, որ բարեհաճի ընդունել այս վայրկենիս մէջ երկրպագութեան զոհը և մտիկ ընէ մեր խնդրուածոց ձայնը, ներէ մեր յանցանքը և ողորմէ. մեր աղօթքը և երկրպագութիւնը անոր տէրութեան առջեւ միշտ ընդունելի ըլլայ և անոր ետեւ տայ մեզ տմանց հաւատացեալոցս և արդարեւ աշխատիլ բարի գործոց մէջ, և ամենակալն Աստուած պիտէ մեր վրայ իւր բարի տուող ողորմութիւնը, փրկէ զմեզ և ողորմի:

(Էջ 10)

Ամենասուրբ եկեղեցւոյ համար տեսան աղաչեմք և զի զմեզ փրկէ մեղքերէն և ազատէ յանցանքներէն և այլն և այլն:

Հոգւոյն սրբոյ այս աշխարհիս մէջ իջնելուն համար, բարի տուողին և մարդասիրին Աստուած տեսան աղաչեմք:

Ղրկուած աղաւնին, հրեշտակային ձայնիւ իջնելով, աւելի վեր լուսոյ երեւակայութեան կը լուսափայլէ, և հրով հետեւեց չափուած առաքեալները, տեղաւորելով զիրենք սուրբ բնակարանը:

Կը պակսի:

Օրհնութիւն անոր, որ ամեն բանէ վեր, կը քաղուի Հօրմէ Հոգւով սրբով. վասն զի ինքը պիտի լինի Առաքելոց կերակուր և խմելի անմահութեան, և երկրին վրայիները երկնիք պիտի կանչէ:

մէն կըլերին. բայց ի՞նչ է հոգը. աղէկ որ բարոն է և գաւալէր. բայց և ոչ սաղմոններու գլուխներուն թուանշանները սխալներէ չեն ազատած:

(Շաքունակէի)

ԵԱՃ

ԼՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅԵՐ Ի ԹԻԻՐԲԻԱ

Կ. Պօլսէն գեկտ. 17/29 թուով կը գրեն մեզ:

«Բոլորովին սուտ է ժողովրդին մէջ պարտող այն լուր որ իւր թէ գեղագործ Պամաճեանին իր մայրը մատնած է. ստուգուած է որ Ալեքսանդր Պէնլեանն (նախկին Մամբրէ վարդապետ) է բուն մատնողը. խեղճը 6 օրի չափ նորէն (մի անգամ ալ բանտարկուած է արդէն) չգործած մեղքին համար ապաշխարանք քաշեց խոնաւ բանտին մէջ. նոյնպէս օր մ'ալ իր մայրը: Այժմ անպարտ արձակուած են թէ՛ ինք և թէ՛ մայրը, շնորհիւ Թիւթիւնիէֆի: Պէնլեան և Թիւթիւնիէան իրարու հետ դաշնակցած են սապէս. մին կը մատնէ և միւսը կազատէ, բաւական մեծկակ գումար մը չորթնելով. ապա մէջնորդին կը կիսեն. ապրելու համար լաւ աղբիւր գտեր են: Գաբտան Աթանաս աւազակապետը Սինէքիի մէջ աւելի մարդկութեամբ վարուած էր իւր կողոպտածներուն հետ, աղքատներուն աչք գոցելով, քան թէ ասոնք որ խիղճ չունին բնաւ և անխնայ կը վարուին իւրենց զոհերուն հետ, առանց նկատի առնելու անոնց կարողութիւնն ու վիճակը:

«Լրտեսներու մեծ բազմութիւն մը նախընթաց գիշեր Գումգափու տուն մը մտնելով խուզարկեց ու 5 տնտօք կային. կերելի թէ իրենց բան մը չը գտնէին զայրացած, տան մէջ գլուխը ամեն էրիկ մարդիկը առին տաքին որոնք սակայն առաւօտ ապառարձակեցան. երեկային ուրիշներ ալ տարին որոնք նոյնպէս ազատ արձակեցան: Այդ խուզարկութեան և ձերբակալմանց պատճառը հասկցուեցաւ. Մշեցի մի երիտասարդ ձերբակալած են որուն մէկ ընկերը կայ եղբը Սեբաստացի Նշան անուն. այժմ կուգին այդ ընկերն ալ ձեռք ձգել. Մշեցին սխալ տեղեկութիւններ կուտայ եղբր իր հարցաքննութեան մէջ և միշտ կը յոգնեցունէ ծպտեալ ոստիկանները ի զուր այս ու այն կողմ վազցունել տալով որոնք երբ ձերբակալածին կը տանին կը ներկայացունեն իրեն, սա չէ Նշանը կըսէ եղբր և ձերբակալուածները նորէն թող կը տրուին: Այժմ այդպէս ի զուր տարուբերէն ձանձրացած, Մշեցին դուրս հանած են բանտէն և իրենց հսկողութեան տակ ու ծպտած կերպարանքով կը պարտցունեն Գումգափուի կողմերը որպէս զիցոյց տայ իրենց իւր ընկեր որը սաւային մինչեւ այժմ գեռ չեն դրած:»

— Այդպէս Կեղոնական վարչութեան խառն ժողովը գեկտ. 16/28 նստին մէջ վաւերացուցեր է Բաղէշի Գաւառական Ընդհանուր Ժողովի կառուած առաջնորդական ընտրութիւնը և շնորհաւորական հեռագրով հրաւիրել է նորընտիր առաջնորդ Վանցի տնտեսապետ Պօղոս եպիսկոպոսը որ լիմ անապատէն մեկնելով իւր նոր պաշտօնատեղ երթայ:

— Կեսարիայի Ս. Կարապետ վանքի միաբաններէն Արթ. Գրիգոր Վ. Առաքելեան որ Եւզովիայի և Ամատիայի վիճակներին վրայ պատրիարքական

Պոլսանորդ կարգուած էր, իր վա-
տառողջութիւն պատճառ բռնելով հը-
րաժարական տուած էր այդ պաշտօնէ-
կեղծութեան վարչութեան խառն ժո-
ղովը անընդունելի դատելով այդ հրա-
ժարական, հրաւիրեք է որ շուտով
եղծայ իւր նոր պաշտօնատեղ:

— Սպառնալից կեղծութեան վարչու-
թիւնը մի հոգաբարձութիւն պիտի
կազմէ կրէտէ կղզու Ս. Կարապետ եւ
կեղեցուն եւ անոր բազմաբնակ կալ-
ւածներն մատակարարութեան ու
պահպանման համար որոնք գրեթէ
անտէր մնալով, կորստի վտանգին են-
թարկուած են: Վարչութիւնը կրէ-
տէի եւ իր մտակայ փոքրիկ հայ գաղ-
թականութիւններին համար մի հոգե-
ւոր հովիւ ալ պիտի կարգէ որ հաւա-
նօրէն կլինի Արժ. Տ. Մանուէլ քահա-
նան եւ կամ Մուշի վանքի միաբաննե-
րէն Արժ. Խորէն վ. Շահնազարեան
որ Կ. Պօլիս կը գտնուի այժմ:

ՆԱՄԱԿ ՊՈԽԻԿԱՐԻԱԿ

Սիւրիտէ, 16/28 դեկտ. 1892

Կիրակի օր եկեղեցւոյն մէջ յառ-
կապէս հոգեհանգիստ կատարուեցաւ
Խորէն Լուսինեան Սրբազանին համար:

Չարաշուք զուգադիպութեամբ մը
նոյն շաբթուան տեղիս հայ գաղթակա-
նութիւնը կորսնցուց իր պատուաւոր
եւ բարեպաշտ անձնաւորութիւններէ
մին, Հաճի Արթին Համբարձումեան
որ հոգեւոր Խորէն Սրբազանի հիւ-
րընկալն էր եղած, Նորին Սրբազնու-
թեան Պաշտօնաւար եւ Ռուսմանիա այցե-
լելով այստեղ եղած միջոցին: Տիար
Համբարձումեան վերջերս իր աչքի
հիւանդութիւնը դարմանելու համար
Իսթապուլ կը գտնուէր ուր եւ ցրտի
գէպքի մը զոհ գնաց: Համբարձում-
եան (որ եւ Պարսնեան) ընտանիքը իբր
հարկեր տարի առաջ գաղթած է իս-
մայիլեան այստեղ եւ մեծ գիրք ունե-
ցած է Պաշտօնաւարի մէջ: Հանդուց-
եալ Հաճի Արթին եւ եղբայրն Մատ-
թէոս աղաները Կ. Պօլիս եւ Եւրոպայի
հետ վաճառականական յարաբերու-
թիւններ ունէին. բայց վերջին ժա-
մանակներ գրեթէ մեծ առեւտուրէ
զտարած, մասնաւոր գործերով եւ ի-
րենց հասցիներով կապէին: Հաճի
Արթին աղան կը թողու մի որդի,
Չիար Համբարձում, եւ մի դուստր,
Տիկին Աւագաճեան, ի Ռուսմանիա:
Տիար Համբարձում Հաճի Արթինեան,
այդ յարգելի երկտաւար, վերջին
կաթողիկոսական ընտրութեան ժա-
մանակ Պաշտօնաւարէն պատգամաւոր
ընտրուած էր որ սակայն տեղական
ինչ ինչ անակնկալ գէպքերի պատճա-
ռով չկրցաւ մեկնիլ:

Մեր ցաւակցութիւն յայտնելով
հրապարակաւ Համբարձումեան գեր-
դաստանին, սիրելի է մեզ յուսով որ
հանգուցեալի արժանաւոր ժառանգը
իւր բարեպաշտ հօր յիշատակը Սի-
ւիտէի մէջ անմոռաց պահելու բարի
նպատակը կ'ունենայ: ՎՏԱՐԱՆԴԻ

ԸՆԴԱՐՁԱԿ ՕՐԱՅՈՅՑ

1893 թուականի

Տպագր. Սերվիլէն. Կ. Պօլիս

Սեփականութիւն

Ս. Փրկչի Ազգ. Հիւանդանոցին Հայոց

Սովորական Օրացոյցէն զատ կը
պարունակէ վիճակագրական տեղեկու-
թիւններ, ինչպէս նաեւ 1892ի հըն-
տախտի արած կոտորածներին եւ իր
դարմանի միջոցներին վրայ գիտելիք-
ներ:

Գինն է Մարտէյլի մէջ 45 սնթմ:
Մարտէյլէն դուրս 50 սնթմ:

ԾԱՆՈՒՅՈՒՄՆԵՐ

ՕՐԱՅՈՅՑ

1893 թուականին ՔՐԻՍՏՈՍԻ

Կ. Պօլիս, Տպագր. Պաշտօնաւար

Բացի օրացոյցէն կը պարունակէ
նաեւ երեւելի անցքերի ժամանակագ-
րութիւնը եւ վիճակագրական մի քանի
գիտելիքներ: Սկիզբը կայ Յ. Սեթ-
եանի մի ոտանաւորը «Արդարեւ
վարձքը» վերնագրով:

Գինն է Մարտէյլի մէջ 25 սն-
թմ. Մարտէյլէն դուրս 30 սնթմ:

Ն Ո Յ Ն

Տպագր. Ս. Սերվիլէն

Սեփականութիւն

Ս. Փրկչեան Ազգային Հիւանդանոցին

Գեղեցիկ թղթի վրայ տպագրուած
այս օրացոյցի սկիզբը գրուած է Յ.
Ռսկանի մէկ ոտանաւորը «Առ վարդի-
նոյն» վերնագրով: Թեւեալ սա չա-
րունակեր վիճակագրական գիտելիք-
ներ բայց այս օրացոյցի շահը կը վե-
րաբերի Ազգային Ս. Փրկչեան Հի-
ւանդանոցին:

Կը ծախուի վերոգրեալ Պաշտա-
ւար օրացոյցի գնով:

Գնորդներէն կը խնդրուի որոշել թէ
որ օրացոյցէն կ'ուզեն:

ԾԱՌՈՒ ԳԻՐՔԵՐ

Հետեւեալ գիրքերը կարելի է ըս-
տանալ Արմենիայի խմբագրատունէն
իրենց առջեւ նշանակուած գիներով
որոնց մէջ հաշուուած է եւ զրկելու
փոստի ծախքը:

Ալեքսանդր Ծատուրեան, Բա-
նաստեղծութիւններ. Մոսկուա 1891.
(Ընտրի թղթի վրայ մաքուր տպագ-
րութեամբ կը պարունակէ հեղինակին
102 հատ բանաստեղծութիւնները:
Երես 174): Գին 1 Փր. 75 ս.

ՐԱՅՅԻ — Վեպիկներ եւ պատկեր-
ներ (Տպուած եւ անտիպ աշխատու-
թիւններէ): Հատոր Ա. Գին 7 Փր.:

ԺՕՐԺ ՍԱՆ — Գարնաշաղկի կեն-
սագրութիւնը, 35 սնթմ.:

ՅՈՎՆԱՆԵԱՆ, Մեծն Ներսէս եւ
Հայաստանի վրայ ունեցած ազդե-
ցութիւնը 1 Փր. 10 սնթմ.:

ԺԲ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆԻ

ՆՄՈՅՇՆԵՐ

Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆԻ

ԳՐԱԾ ՈՏԱՆԱԿՈՐՆԵՐԷՆ

Մ. Փորթուգալեանի գրած հայրե-

նասիրական ոտանաւորներէ մի քանին
ամփոփուած են այս տետրակի մէջ իւ-
րեւ նմոյշներ զանազան քաղաքների
մէջ եւ զանազան տպագրութիւնների
տակիւրերէն: Գրած ոտանաւորներին
որոնք ժամանակին հրատարակուած չը
լինելով կորսուած են այժմ: Այն մի
քանի ոտանաւորներ որոնք իրեն նմոյշ
ամփոփուած են այս տետրակի մէջ,
ցիր եւ ցան կը գտնուին Կ. Պօլիս տը-
պագրուած ազգային երգարաններին
մէջ՝ որոց վերստին տպագրութիւնն
վաղուց արդէն արգիւտուած է, եւ Ասիա
եւ Արմենիայի բնակիչներին մէջ: Նմոյշների
մէջ փոքրիկ տեղեկութիւններ տը-
րուած են նաեւ թէ այդ ոտանաւորներ
ինչ տպագրութիւնների տակ ներշն-
չուելով գրուած են: Գին (10 սնթմ)
15 սնթմ:

ԻՄ ՀԱՅՐԱՍՊԱՆ ԸՆԿԵՐԸ

(Կ. ՊՕԼՍՈՅ ՀԱՅՈՑ ԿԵՆՏՐԷՆ ԱՌՆՈՒԱԾ
ՄԻ ԻՐԱԿԱՆ ՎԵՊ)

ԳՐԵՑ ԱՊԼՂԱՐԻՊ

Այս հետաքրքրաշարժ գրուած կը
ներկայացունէ ընտանեկան տխուր
պատկերներէ մին ուր կը տեսնուի թէ
անբարոյական մի հայր իւր ապական-
ուած վարքաբարքով որչա՞փ չարիք-
ների պատճառ դարձած է եւ վերջ ի
վերջոյ ինք ալ իւր որդու ձեռքով
սպաննուած եւ անհետացած է աշ-
խարհէ: Գին 1 Փրանգ, (75 սնթմ):

ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐԱՊԱՆ

ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Ա. ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՎԱՐԴԱՊԵՏԱՐԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՏՈՒԹԵԱՆ

Բ. Տպագրութիւն

«Հայոց Հայրենասիրական Միու-
թեան» հրատարակած այս վարդապե-
տարանի մէջ համառօտ կերպով բա-
ցատրուած է թէ իւրաքանչիւր հայ-
րենասէր Հայ ի՞նչ փափաքներ պէտք
է ունենայ եւ ի՞նչ պարտքեր ունի կա-
տարելու:

Կը խնդրուի ամեն հայրենասէր Հա-
յրէ իրենց շրջանի մէջ տարածել այս
տետրակ: Մէկ անգամէն 50 օրինակ
ծախու առնողին կը զրկուի 5 Փրանքով
Հատին գինն է 15 սնթմ (Պարտկա-
տանի Հայերին համար 10 սնթմ):

Մ. Փորթուգալեանի հրատարա-
կած գիրքերին վրայ ժամանոր դեղ-
կը լինի Պարսկաստանի Հայերին հա-
մար որոնց կը զրկուի փակագծի մէջ
նշանակուած գիներով:

Հետեւեալ գիրքերն կարելի է
ստանալ Արմենիայի խմբագրատունէն,
իրենց առջեւ նշանակուած գիներով
եւ փոստի ծախքը խմբագրատունէն
վճարուելով:

Արժէքը կանխիկ չվճարուած՝ գիրք
չդրուի:

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆԻ

Ա. ՀԱՅ ԴԻԻՏԱԶՆՈՒՀԻ ՄԸ (Սպառած):

Բ. ՀԱՅ ԳԻՒԴԱՅԻ »

Գ. ՍԱՂԱՌՈՍ ԻՍՐԱԵԼԻ »

Դ. ԱՅՏՈՒԹԻՒՆ ՊՈԽԻԿԱՐԻՈՅ ԵՒ

ԿԵՆՏՐԷՆԻՒՆՔ ՊՈԽԻԿԱՐ ԱՊՍԱՄ.

ԲԱՊԵՏԱՅ (Պաշտօնաւար ազգին իւր ազա-

տութիւն ձեռք բերելու համար մէկ

դարէ ի վեր արած ջանքերի խիստ

հետաքրքրաշարժ նկարագրութիւնն

է): (1 Փր. 10 սնթմ.) 1 Փր. 30 սնթմ.

Ե. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԹՇՈՒՍԻՆԵՐԸ. — (Հայաս-

տանցիկների պանդխտութեան տխուր

հետեւանքների մէկ փոքրիկ պատկերը

կը ներկայացունէ վիպական կերպով):

Գին (90 սնթմ.) 1 Փրանգ 20 սնթմ.

Զ. ԳԱՄԱԿ ՔԱՐԻՊԱ — ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ

ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ յետ այլաբանական աւարտե-

լու (Մեծանուն հայ բանաստեղծին

վերջերս գրած ազատաշունչ ընտիր ո-

տանաւորներէն Յը՝ առանձին տետ-

րակով հրատարակուած են): 50 հատը

2 Փր. եւ 30 սնթմ, հատը (5 սնթմ.)

10 սնթմ:

Է. ԼԻՆԶԻ ՕՐԷՆՔԸ ՏԱՃԿԱՀԱՅԱՍՏԱՆԻՄ.

(Սպառած)

Ը. ԹԻՐԻՔԻԱԻ ՀԱՅՆԵՐ ԵՒ ԻՐԵՆՑ ԴՐԱ-

ՑԻՆԵՐ (Թիւրքիայի Հայերին եւ իրենց

դարացի ազգերի վրայ վիճակագրական

եւ ցեղաբանական ամփոփ եւ հետա-

քրքրաշարժ տեղեկութիւններ կը պա-

րունակէ: Թիւրքահայաստանի մէջ բը-

նակող այլ եւ այլ ազգերէ բնակիչների

թուին բաղդատական մէկ ցուցակն

ալ կցուած է տետրակին վերջը): Գին

50 սնթմ (35 սնթմ):

Թ. «ԱՐՄԷՆԻԱ»Ի ՅՈՒՇԱՐԱՐ (Արմենիայի

Ա. տարեշրջանի թիւերը այժմ բոլորո-

վին սպառած եւ միեւնոյն ժամանակ

շատերի հետաքրքրութեան առարկայ

դարձած լինելով, այդ չըլանի մէջ Մ.

Փորթուգալեանի գրած առաջնորդող

յօդուածներէն գէթ 30ի չափ ամփոփ-

ուած են Յուշարարի մէջ որ ութածալ

գիրքով 124 երեսներէ կը բաղկանայ):

(1 Փրանք) 1 Փր. 40 սնթմ

Ժ. ՎՐԷԺ (Պաշտօնաւարի մէջ Թիւրքերի

արած բարբարոսութիւններէն մի փոք-

րիկ պատկեր կը ներկայացունէ եւ ցոյց

կուտայ թէ Պաշտօնաւար ինչպիսի մի-

ջոցների գիծած են իրենց վրէժ լու-

ծելու համար): (15 սնթմ), 20 սնթմ.

ԺԱ. ԹՈՒՄԱՅ ԲՈՅՐԱԲՈՒՍ (Յունաստանի մէջ

Թիւրքերի արած բարբարոսութիւն-

ներէն մի փոքրիկ պատկեր կը ներկա-

յացունէ եւ ցոյց կուտայ թէ Յուններն

ինչպիսի միջոցների գիծած են իրենց

վրէժ լուծելու համար), (0,15 սնթմ)

20 սնթմ:

ՏԵՐԵՆ — ԽՐԱԳԻՐ

Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆԻ

Le Gérant: FÉLIX ENFANTIN.

ՄԱՐՏԷԼ

Հայերէն տպարան Մ. Փորթուգալեանի

Marseille. — Imprimerie du Midi et Papeterie

Allées de Meilhan, 44.